

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 3.8.2005
COM(2005) 324 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Εξωτερικές δράσεις μέσω θεματικών προγραμμάτων στο πλαίσιο των μελλοντικών
δημοσιονομικών προοπτικών 2007-2013**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο των μελλοντικών δημοσιονομικών προοπτικών 2007 – 2013, η Επιτροπή πρότεινε μια απλουστευμένη διάρθρωση για τη χορήγηση της εξωτερικής βοήθειας της Κοινότητας που θα προωθήσει τη συνοχή και τη συνέπεια, και θα χρησιμοποιήσει καλύτερα και εποικοδομητικότερα τους διαθέσιμους πόρους. Για το μέλλον προτείνεται έξι νέα μέσα να αντικαταστήσουν τα υφιστάμενα γεωγραφικά και θεματικά μέσα, τα οποία με το χρόνο εξελίχθηκαν ανάλογα με τις ανάγκες. Τα τρία από αυτά θα αποτελέσουν οριζόντια μέσα για να καλύψουν ειδικές ανάγκες (μέσο ανθρωπιστικής βοήθειας, μέσο σταθερότητας, μέσο μακροοικονομικής βοήθειας) και τρία έχουν ως στόχο την ειδική γεωγραφική κάλυψη για την εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών (μέσο προενταξιακής βοήθειας) (ΜΠΒ), ευρωπαϊκό μέσο γειτονίας και εταιρικής σχέσης (ΕΜΓΕΣ) και μέσο συνεργασίας για την ανάπτυξη και οικονομικής συνεργασίας (ΜΣΑΟΣ). Για τα τέσσερα από τα έξι μέσα, η Επιτροπή ενέκρινε νέες νομοθετικές προτάσεις, στις 29 Σεπτεμβρίου 2004· για τις δύο άλλες (μακροοικονομική βοήθεια και ανθρωπιστική βοήθεια) οι ισχύουσες νομικές βάσεις θεωρούνται κατάλληλες στη σημερινή τους μορφή. Κατά την έννοια του δημοσιονομικού κανονισμού, οι έξι αυτοί κανονισμοί θα αποτελέσουν τις «βασικές πράξεις» για τα αντίστοιχα κονδύλια του προϋπολογισμού στο πλαίσιο του τομέα 4 «Η ΕΕ ως παγκόσμια δύναμη» των μελλοντικών δημοσιονομικών προοπτικών.

Το μέλλον των θεματικών προγραμμάτων με παγκόσμια γεωγραφική κάλυψη απασχόλησε σημαντικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, καθώς και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, που ανέκαθεν εφάρμοζαν ένα μεγάλο μέρος αυτών των προγραμμάτων στο πλαίσιο «συμφωνιών επιχορηγήσεων» με την Επιτροπή. Απαντώντας σ' αυτή την ανησυχία, ο πρόεδρος κ. Barroso ανήγγειλε στο Κοινοβούλιο, στις 12 Απριλίου, ότι η Επιτροπή θα παρουσιάσει τις προτάσεις της σ' αυτό τον τομέα στην παρούσα ανακοίνωση. Για να καταρτίσει τις προτάσεις της, η Επιτροπή πραγματοποίησε διαβουλεύσεις με την κοινωνία των πολιτών και, στο μέτρο του δυνατού, έλαβε ήδη υπόψη τις απόψεις της και τα θέματα που την απασχολούν.

Η προτεινόμενη απλούστευση έχει πράγματι σημαντικές επιπτώσεις στον τρόπο καθορισμού και διαχείρισης των θεματικών προγραμμάτων στο μέλλον. Οι πολυάριθμοι υφιστάμενοι ειδικοί θεματικοί κανονισμοί, όπως ο κανονισμός για την «Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου»¹ ή ο κανονισμός σχετικά με τη «βοήθεια για την καταπολέμηση των ασθενειών που οφείλονται στη φτώχεια στις αναπτυσσόμενες χώρες»² θα ενσωματωθούν σ' αυτούς τους νέους κανονισμούς διευκόλυνσης, οι οποίοι συνεπώς θα αποτελέσουν τις νομικές βάσεις για τα μελλοντικά θεματικά προγράμματα. Η Επιτροπή θα καθορίσει τα θεματικά προγράμματα, τα οποία θα καλύπτουν το πεδίο γεωγραφικής εφαρμογής των τριών πολιτικών μέσων (ΜΣΑΟΣ, ΜΠΒ, ΕΜΓΕΣ), και θα εκδώσει έγγραφα στρατηγικής, που θα περιέχουν τις πολυετείς ενδεικτικές χρηματοδοτήσεις. Επίσης, το ΜΣΑΟΣ προβλέπει ρητά παγκόσμιες πρωτοβουλίες και τη στήριξη της παροχής παγκόσμιων δημόσιων αγαθών, ούτως ώστε να υπάρχει μια σαφής και ενιαία νομική βάση για τις κοινοτικές συνεισφορές. Τα τρία οριζόντια μέσα προβλέπουν μηχανισμούς για την αντιμετώπιση ειδικών καταστάσεων και επομένως εφαρμόζονται με ειδικές στρατηγικές και, στις περιπτώσεις μακροπρόθεσμης συνεργασίας, με πολυετή προγραμματισμό.

¹ Κανονισμός ΕΚ αριθ. 975/1999 της 29^{ης} Απριλίου 1999

² Κανονισμός ΕΚ αριθ. 1568/2003 της 15^{ης} Ιουλίου 2003

Γενικά, αν και αναγνωρίζεται η προστιθέμενη αξία των θεματικών προγραμμάτων, η νέα διάρθρωση των μέσων για τις εξωτερικές δράσεις παρέχει τη δυνατότητα επανεξέτασης του πεδίου εφαρμογής και του περιεχομένου των θεματικών προγραμμάτων, περιλαμβανομένων των αντίστοιχων κονδυλίων του προϋπολογισμού, και εφαρμογής σ'αυτά της έννοιας της απλούστευσης με την ενοποίηση και τον εξορθολογισμό τους προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητά τους. Το παρόν έγγραφο παρουσιάζει την πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τα κριτήρια των θεματικών προγραμμάτων, το πεδίο εφαρμογής και τη λογική των προβλεπόμενων προγραμμάτων, και τις κριτικές πτυχές των διαδικασιών διαχείρισης που προβλέπονται για τον προγραμματισμό τους, την εγγραφή τους στον προϋπολογισμό και την έγκρισή τους. Λαμβάνει δε υπόψη τα διδάγματα από αξιολογήσεις (βλέπε παράρτημα). Το πλήρες περιεχόμενο κάθε θεματικού προγράμματος καθώς και οι αντίστοιχες στρατηγικές και η ακριβής περιγραφή θα αποτελέσουν το αντικείμενο άλλων λεπτομερών προτάσεων της Επιτροπής.

2. ΠΡΟΤΑΣΗ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΠΡΟΣΕΧΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ

2.1. Έννοιες και πεδίο εφαρμογής

Για τους σκοπούς της παρούσας ανακοίνωσης, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

Ένα **θεματικό πρόγραμμα** καλύπτει ένα συγκεκριμένο τομέα δραστηριότητας που αφορά ομάδα χωρών εταίρων χωρίς γεωγραφικό προσδιορισμό, ή δραστηριότητες συνεργασίας που απευθύνονται σε διάφορες περιοχές ή ομάδες χωρών εταίρων, ή διεθνή δράση χωρίς συγκεκριμένη γεωγραφική βάση, μεταξύ άλλων πολυμερείς ή παγκόσμιες πρωτοβουλίες³ για την προώθηση στο εξωτερικό των εσωτερικών πολιτικών της Ένωσης.

Η έννοια των θεματικών προγραμμάτων βασίζεται σε μια σημαντική αρχή, την «επικουρικότητα». Τα γεωγραφικά προγράμματα αποτελούν το προνομιούχο μέσο για τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα προγράμματα γεωγραφικής φύσεως (εθνικά, πολυκρατικά και περιφερειακά) δεν αποτελούν το καλύτερο μέσο για παρεμβάσεις σε ένα συγκεκριμένο τομέα. Σ'αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόζονται τα θεματικά προγράμματα, τα οποία πρέπει να έχουν συνοχή με τα γεωγραφικά προγράμματα και να τους παρέχουν προστιθέμενη αξία.

Το πλαίσιο για τα έγγραφα στρατηγικής ανά χώρα που συμφωνήθηκε μεταξύ της Επιτροπής και του Συμβουλίου, τον Νοέμβριο του 2000, τονίζει ότι ο γεωγραφικός προγραμματισμός πρέπει να είναι «πλήρης» και ότι τα έγγραφα στρατηγικής ανά χώρα και τα έγγραφα περιφερειακής στρατηγικής αποτελούν πράγματι το ορθό μέσο για τη διασφάλιση της ορθής αναλογίας πολιτικών και μέσων στις σχέσεις με τις τρίτες χώρες, και συμβάλλει στη συνοχή των κοινοτικών πολιτικών. Αυτό σημαίνει ότι οι εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές πρέπει να εξετάζουν τις επιπτώσεις των σχετικών εσωτερικών πολιτικών της ΕΕ. Επίσης, οριζόντια θέματα όπως η ισότητα των φύλων και το περιβάλλον πρέπει να αντιμετωπίζονται με ολοκληρωμένο τρόπο τόσο με γεωγραφικά όσο και με θεματικά προγράμματα. Στο

³ Για τους σκοπούς της παρούσας ανακοίνωσης, οι «Παγκόσμιες Πρωτοβουλίες» ορίζονται ως πολιτικές πρωτοβουλίες στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης ή της παροχής παγκόσμιων δημόσιων αγαθών που εγκρίνονται και υποστηρίζονται από τη διεθνή κοινότητα και εφαρμόζονται μέσω πολυμερών μηχανισμών, περιλαμβανομένων των διεθνών ταμείων.

πλαίσιο της απλούστευσης των μέσων εξωτερικής δράσης, η Επιτροπή επιβεβαίωσε εκ νέου τη δέσμευσή της ως προς αυτές τις αρχές.⁴

Καταρχήν, οι εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές εφαρμόζονται με τους χρηματοδοτικούς πόρους που χορηγούνται στα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα. Τα περιφερειακά προγράμματα θα πρέπει να εκφράζουν τις προτεραιότητες της διμερούς ή περιφερειακής συνεργασίας με βάση τις αναπτυξιακές στρατηγικές των χωρών εταίρων και τις συμπληρωματικές παρεμβάσεις άλλων χορηγών βοήθειας. Ως μέρος του συνδυασμού πολιτικών και μέσων, τα προγράμματα συνεργασίας που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων συμπληρώνονται από θεματικά προγράμματα.

Τα προγράμματα που εφαρμόζουν κοινοτικές πολιτικές οι οποίες αφορούν μια συγκεκριμένη περιοχή στο πλαίσιο ενός κοινού θέματος θα θεωρούνται «περιφερειακά προγράμματα». Συνεπώς, ορισμένα υφιστάμενα προγράμματα θα συνεχιστούν μάλλον σε γεωγραφικό παρά σε θεματικό πλαίσιο και δεν θα εξεταστούν στην παρούσα ανακοίνωση.⁵

2.2. Κριτήρια καθορισμού

Με βάση τις ανωτέρω έννοιες, τα θεματικά προγράμματα θα καθοριστούν με βάση την **ειδική προστιθέμενη αξία** τους και το εάν είναι σύμφωνα με την αρχή της **επικουρικότητας** που καθορίστηκε ανωτέρω. Τα ακόλουθα κριτήρια, τα οποία δεν αποκλείονται αμοιβαία, θα βοηθήσουν στον καθορισμό των θεματικών προγραμμάτων και του τύπου δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να καλύπτουν. Θεματικά προγράμματα μπορούν να καταρτισθούν, εάν

- (1) Οι στόχοι των πολιτικών της ΕΕ **δεν μπορούν να επιτευχθούν μέσω των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων** και το πρόγραμμα εφαρμόζεται από μεσολαβούντα οργανισμό ή μέσω αυτού, όπως οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ή άλλα είδη μη κρατικών φορέων και διεθνών οργανώσεων ή πολυμερών μηχανισμών, π.χ.
 - (α) Παγκόσμιες πρωτοβουλίες στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης ή για τη στήριξη των παγκόσμιων δημόσιων αγαθών (ή για την καταπολέμηση των παγκόσμιων δημόσιων «κακών»)
 - (β) Δράσεις στα κράτη μέλη της ΕΕ και τις υποψήφιες χώρες (π.χ. συγχρηματοδότηση δράσεων ευαισθητοποίησης του κοινού από ΜΚΟ)

και/ή

- (2) Το πρόγραμμα οδηγεί σε δράσεις σε χώρες και περιοχές εταίρους, οι οποίες συμπληρώνουν και παρουσιάζουν συνοχή με δράσεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων, εφόσον υπάρχουν. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, είναι **αποτελεσματικότερο** (δηλαδή τα αναμενόμενα αποτελέσματα των θεματικών δράσεων είναι μεγαλύτερα από αυτά που επιτυγχάνονται με εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα) ή

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις δημοσιονομικές προοπτικές, της 14^{ης} Ιουλίου 2004, COM(2004)487 τελικό

⁵ Πρόκειται συγκεκριμένα για το πρόγραμμα βοήθειας προς τους προμηθευτές μπανάνας ΑΚΕ, το οποίο θα λήξει το 2008, οποιαδήποτε μελλοντική βοήθεια προς τις χώρες ΑΚΕ που είναι παραγωγοί ζάχαρης, τη βοήθεια προς τους εκριζωμένους πληθυσμούς της Ασίας, και άλλα.

αποδοτικότερο (η διαχείριση στοιχίζει λιγότερο) να χρησιμοποιούνται θεματικά προγράμματα, δηλαδή

- (α) η δράση αφορά πολλές περιοχές και/ή είναι οριζόντια (περιλαμβάνει πλοτικά σχέδια και καινοτομίες)
- (β) Δεν υπάρχει συμφωνία όσον αφορά τη δράση με την κυβέρνηση εταίρο ή τις κυβερνήσεις εταίρους.
- (γ) Η δράση ανταποκρίνεται σε μονομερή πολιτική προτεραιότητα ή σε διεθνή υποχρέωση ή δέσμευση της ΕΚ
- (δ) Δεν υπάρχουν έγγραφο στρατηγικής ανά χώρα και εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα ή έχουν ανασταλεί

2.3. Προτεινόμενα θεματικά προγράμματα

Κατά την κατάρτιση των θεματικών προγραμμάτων στο πλαίσιο των προσεχών δημοσιονομικών προοπτικών, η Επιτροπή προτείνει ένα αποτελεσματικότερο και ορθολογικότερο πλαίσιο για τη δημιουργία και τη διαχείριση των εν λόγω προγραμμάτων, ώστε να αποφευχθεί η περιττή κατάτμηση και να καθοριστούν καλύτερα οι προτεραιότητες. Αυτό απαιτεί να έχουν εσωτερική συνοχή και να είναι πλήρη τα προτεινόμενα προγράμματα.

Εκτός από τις δράσεις για την εφαρμογή των εξωτερικών πολιτικών, οι εξωτερικές πτυχές των εσωτερικών πολιτικών πρέπει επίσης να καλύπτονται από τους νέους κανονισμούς⁶. Κατά περίπτωση δε, ελήφθησαν υπόψη στο πλαίσιο αυτό.⁷

Θεματικά προγράμματα προτείνονται στους παρακάτω τομείς. Περιγράφονται σε γενικές γραμμές, αλλά οι λεπτομερείς ανακοινώσεις που θα υποβληθούν για κάθε θεματικό πρόγραμμα θα καθορίζουν τις τελικές προτάσεις της Επιτροπής.

(1) Δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα

Η Επιτροπή προτίθεται να προτείνει ένα θεματικό πρόγραμμα για την προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο, που θα αντικαταστήσει την σημερινή ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου. Σύμφωνα με τους ειδικούς στόχους των συνθηκών⁸, το θεματικό πρόγραμμα θα προωθήσει τις θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις εξωτερικές σχέσεις της με την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης σε δραστηριότητες που αποσκοπούν στην προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και στην προώθηση της δημοκρατίας και των δημοκρατικών διαδικασιών. Θα καλύπτει δε την

⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τα μέσα για τη χορήγηση εξωτερικής βοήθειας της 29.09.2004, COM(2004) 626 τελικό. Βλέπε επίσης SEC(2004) 1203/2 της 29^{ης} Σεπτεμβρίου 2004.

⁷ Τα προγράμματα στους τομείς της φορολογίας και των τελωνείων (Πρόγραμμα Τελωνεία/Fiscalis), της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (TEMPUS Plus) θα καλύπτονται από τα γεωγραφικά προγράμματα. Στην περίπτωση του TEMPUS Plus, το ΕΜΓΕΣ και το ΜΣΑΟΣ θα θεσπίσουν μια πολυετή χορήγηση ανά μέσο στο πλαίσιο των κατάλληλων πολυκρατικών ή περιφερειακών προγραμμάτων. Ένας μηχανισμός ανά χώρα που θα διασφαλίζει ένα προβλέψιμο δημοσιονομικό πλαίσιο θα εφαρμόζεται για τις χώρες του ΜΠΒ για όσο διάστημα μετέχουν στο TEMPUS Plus

⁸ Άρθρα 11 παράγραφος 1 της συνθήκης για την ΕΕ, 177 παράγραφος 2, 181α παράγραφος 1 της συνθήκης για την ΕΚ

παγκόσμια, περιφερειακή και εθνική χρηματοδοτική στήριξη σε δράσεις οι οποίες εφαρμόζονται κυρίως από μη κρατικούς φορείς, που προέρχονται από την κοινωνία των πολιτών, και από περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς. Το πρόγραμμα θα ενισχύσει την ιδιαίτερη πολιτική προβολή της ΕΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού, ιδίως σε διεθνή θέματα όπως το διεθνές σύστημα ποινικών δικαστηρίων και το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η κατάργηση της θανατικής ποινής, η καταπολέμηση των βασανιστηρίων και του ρατσισμού, οι διακρίσεις εις βάρος των μειονοτήτων και των αυτόχθονων πληθυσμών, ο εκδημοκρατισμός και η εκλογική παρατήρηση. Η χορήγηση χρηματοδοτικής στήριξης μέσω θεματικού προγράμματος θα είναι ανεξάρτητη από την έγκριση εκ μέρους των αρχών της δικαιούχου χώρας και την ύπαρξη εθνικής στρατηγικής ή εθνικού προγράμματος.

(2) Ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη

Η Επιτροπή προτίθεται να προτείνει ένα ενιαίο θεματικό πρόγραμμα για την ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη, το οποίο θα βασίζεται σε μια συνεκτική και πλήρη στρατηγική για τη στήριξη της επίτευξης των στόχων της αναπτυξιακής πολιτικής όσον αφορά την ανθρώπινη και την κοινωνική ανάπτυξη, καθώς και για την εκπλήρωση των διεθνών δεσμεύσεων της ΕΚ σ' αυτό τον τομέα.

Το θεματικό πρόγραμμα θα μπορούσε να αντιμετωπίσει απαραίτητα θέματα όπως η υγεία, το AIDS, ο πληθυσμός, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η ισότητα των φύλων, η αξιοπρεπής εργασία⁹, η κοινωνική συνοχή και ο πολιτιστικός τομέας και να προωθήσει τα σχετικά διεθνή προγράμματα εργασίας, με βάση τη διακήρυξη της Χιλιετίας, τα προγράμματα εργασίας του Καΐρου, του Πεκίνου και της Κοπεγχάγης, την πρωτοβουλία «εκπαίδευση για όλους» κλπ. Θα κάλυπτε δε την κοινοτική προσέγγιση των στρατηγικών εταιρικών σχέσεων με τους σχετικούς οργανισμούς και θεσμούς των ΗΕ, τις διεθνείς εταιρικές σχέσεις και τα διεθνή ταμεία και πρωτοβουλίες που προορίζονται για την προώθηση και την εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων δράσης, καθώς και τη συνεργασία με διεθνή ή περιφερειακά δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στους καλυπτόμενους τομείς.

(3) Περιβάλλον και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων περιλαμβανομένης της ενέργειας

Η Επιτροπή προτίθεται να προτείνει ένα ενιαίο θεματικό πρόγραμμα στον τομέα του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Το πρόγραμμα αυτό θα αφορά την περιβαλλοντική διάσταση της ανάπτυξης και θα συμβάλει στην προώθηση σε εξωτερικό επίπεδο της περιβαλλοντικής και ενεργειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Η θεματική στρατηγική θα μπορούσε:

- να παράσχει στήριξη στις παγκόσμιες και κοινοτικές πρωτοβουλίες, καθώς και σε διεθνείς οργανισμούς (περιλαμβανομένων των ΜΚΟ) που έχουν ως στόχο την περιβαλλοντική διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης, τα περιβαλλοντικά παγκόσμια δημόσια αγαθά και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων, στην οποία θα μπορούσαν μεταξύ άλλων να περιληφθούν οι σχετικές πτυχές των κλιματικών αλλαγών, οι περιβαλλοντικές προκλήσεις για την υγεία, η διαχείριση

⁹ Η έννοια της «αξιοπρεπούς εργασίας» ορίζεται από τη ΔΟΕ. Καλύπτει δε την απασχόληση, την κοινωνική προστασία, τα θεμελιώδη δικαιώματα στην εργασία και τα βασικά πρότυπα εργασίας, τον κοινωνικό διάλογο και την ισότητα των φύλων.

των χημικών ουσιών και των αποβλήτων, η βιοποικιλότητα, τα δάση, η διαχείριση της γης, οι θαλάσσιοι πόροι, το πόσιμο ύδωρ και οι βιώσιμοι τρόποι κατανάλωσης και παραγωγής, καθώς και η ενίσχυση της διεθνούς περιβαλλοντικής διαχείρισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης·

- να στηρίζει τις προσπάθειες και να ενισχύσει την ικανότητα των κυβερνήσεων των αναπτυσσόμενων χωρών και της κοινωνίας των πολιτών να εντάξουν την περιβαλλοντική διάσταση στη συνεργασία για την ανάπτυξη και να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις και δεσμεύσεις τους στο πλαίσιο διεθνών ή περιφερειακών περιβαλλοντικών συμβάσεων, πρωτοβουλιών ή διαδικασιών, και να ενισχύσουν τη συμμετοχή τους σ'αυτές· να στηρίζει την ενίσχυση της διαχείρισης των φυσικών πόρων στις αναπτυσσόμενες χώρες·
- να παράσχει επιχειρησιακή υποστήριξη – μέσω εθελοντικών συνεισφορών – στις πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες και σε άλλες διεθνείς περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες, διαδικασίες και οργανώσεις (περιλαμβανομένων των ΜΚΟ)·
- να προωθήσει την κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική στο εξωτερικό μεταξύ άλλων με τη στήριξη και συμβολή σε δημόσιες και/ή ιδιωτικές πρωτοβουλίες.

Προβλέπεται ένα ξεχωριστό κεφάλαιο αφιερωμένο στην «**ενέργεια για την αειφόρο ανάπτυξη**», που θα παράσχει τον κατάλληλο σύνδεσμο με το μελλοντικό πρόγραμμα II «ευφυής ενέργεια – Ευρώπη», θα συμπληρώσει δράσεις στον τομέα της αειφόρου ενέργειας όσον αφορά τα ανωτέρω στοιχεία, και θα έχει συνοχή με τα άλλα στοιχεία του θεματικού προγράμματος. Ο γενικός στόχος αυτού του κεφαλαίου θα είναι η μείωση της φτώχειας. Θα μπορούσε δε να στηρίζει την πρόσβαση σε υπηρεσίες αειφόρου, υψηλής ποιότητας, αξιόπιστης και φθηνής ενέργειας στις αναπτυσσόμενες χώρες συμβάλλοντας στην ένταξη της αειφόρου ενέργειας στις αναπτυσσόμενες στρατηγικές, στην ενίσχυση της διοικητικής και ρυθμιστικής ικανότητας, στη θέσπιση κατάλληλων χρηματοδοτικών διευθετήσεων για την προσέλκυση επενδύσεων, και στην ενθάρρυνση της περιφερειακής συνεργασίας για τη δημιουργία υποδομής διασύνδεσης.

(4) Μη κρατικοί φορείς στην ανάπτυξη

Η Επιτροπή προτίθεται να προτείνει ένα θεματικό πρόγραμμα σκοπός του οποίου είναι να παράσχει στήριξη στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και σε άλλους μη κρατικούς φορείς που μετέχουν στην ανάπτυξη και προέρχονται από την ΕΕ και τις χώρες εταίρους. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσε επίσης να προβλεφθεί στήριξη στις τοπικές αρχές των χωρών εταίρων. Ειδικότερα, το πρόγραμμα αυτό θα μπορούσε να έχει τον τριπλό στόχο να στηρίζει i) τη συνεισφορά των μη κρατικών φορέων στην αναπτυξιακή διαδικασία, τόσο σε επίπεδο χώρας εταίρου όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, μεταξύ άλλων με μέτρα για τη δημιουργία εμπιστοσύνης, προωθώντας τις ικανότητες προάσπισης, δικτύωσης και διαλόγου, τη διευκόλυνση της μεγαλύτερης συμμετοχής της βάσης της κοινωνίας και την προαγωγή των συνεργειών ανάπτυξης μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων· ii) την καλύτερη κατανόηση, εταιρική σχέση και αλληλεγγύη μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών και των κοινωνιών των πολιτών στις αναπτυσσόμενες χώρες με την προώθηση της καλύτερης ενημέρωσης και πληροφόρησης για τα αναπτυξιακά θέματα μεταξύ των πολιτών της ΕΕ και των υποψήφιων χωρών· iii) τη συνεργασία και το συντονισμό μεταξύ των δικτύων της κοινωνίας των πολιτών και μεταξύ αυτών των δικτύων και των οργάνων της ΕΕ.

(5) Επισιτιστική ασφάλεια

Η Επιτροπή προβλέπει ένα θεματικό πρόγραμμα το οποίο θα μπορούσε i) να στηρίξει την παροχή διεθνών δημόσιων αγαθών που συμβάλλουν άμεσα στην επισιτιστική ασφάλεια (π.χ. γεωργική έρευνα) και τη χρηματοδότηση παγκόσμιων προγραμμάτων (π.χ. σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης), ii) να αντιμετωπίσει την επισιτιστική ανασφάλεια σε χώρες ή περιοχές όπου είτε δεν υπάρχει κυβέρνηση, είτε η κυβέρνηση δεν ελέγχει ορισμένα τμήματα της χώρας, είτε δεν λειτουργεί στρατηγικό πλαίσιο της χώρας και iii) να προωθήσει καινοτόμους πολιτικές και στρατηγικές στον τομέα της επισιτιστικής ασφάλειας.

(6) Συνεργασία με βιομηχανικές χώρες

Το θεματικό αυτό πρόγραμμα θα μπορούσε να καλύψει τη συνεργασία με ορισμένες συγκεκριμένες από αυτές τις χώρες που ορίζονται ως μη αναπτυσσόμενες χώρες για τους σκοπούς του ΜΣΑΟΣ και στόχος του θα είναι αφενός να παράσχει συγκεκριμένη και ορθολογική απάντηση στην ανάγκη για συνεργασία και αφετέρου να ενισχυθεί περισσότερο η συνεργασία με αυτούς τους συχνά ιδιαίτερα σημαντικούς πολιτικούς και εμπορικούς εταίρους, τόσο σε διμερές όσο και σε πολυμερές επίπεδο. Σκοπός των δραστηριοτήτων συνεργασίας θα είναι να στηρίξουν τους στόχους που έχουν καθοριστεί στα διάφορα διμερή μέσα (συμφωνίες, πολιτικές δηλώσεις, σχέδια δράσης) που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των χωρών εταίρων, με γενικότερο στόχο τη δημιουργία ενός ευνοϊκότερου περιβάλλοντος για το χειρισμό και την περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των σχέσεων. Στους ειδικότερους στόχους συνεργασίας θα περιλαμβάνονται συγκεκριμένα η ενίσχυση των συνδέσμων μεταξύ των κοινωνικοοικονομικών φορέων της ΕΕ και των χωρών εταίρων, η βελτίωση της κατανόησης και της επιρροής της ΕΕ στις χώρες εταίρους, και η διεύρυνση και εμβάθυνση των εταιρικών σχέσεων και των σχεδίων συνεργασίας σε διάφορους τομείς.

(7) Μετανάστευση και άσυλο

Εδώ και αρκετά χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέπτυξε την έννοια της εταιρικής σχέσης με τις τρίτες χώρες στον τομέα της μετανάστευσης, τονίζοντας την ανάγκη να υιοθετηθεί μία γενική προσέγγιση της μετανάστευσης σε συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες χώρες και περιοχές. Για να λάβει συγκεκριμένη μορφή η έννοια αυτή, το 2004 δημιουργήθηκε το πρόγραμμα Aeneas για τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου. Σκοπός αυτού του προγράμματος είναι να παράσχει ειδική και συμπληρωματική χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια στις τρίτες χώρες, προκειμένου να στηρίξει τις προσπάθειές τους για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών του θέματος της μετανάστευσης.

Το πρόγραμμα Aeneas προβλέπεται να συνεχιστεί ως θεματικό πρόγραμμα το οποίο θα ενισχύσει την ένταξη των θεμάτων μετανάστευσης και ασύλου στις εξωτερικές σχέσεις της Κοινότητας, ως οριζόντιες εσωτερικές προτεραιότητες της ΕΕ. Το μέσο αυτό θα παράσχει επίσης ένα οριζόντιο κοινοτικό πλαίσιο που βοηθά να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των φορέων της ΕΕ, των τρίτων χωρών και των διεθνών φορέων που ανησυχούν για το φαινόμενο της μετανάστευσης, ώστε να γίνουν πιο κατανοητές οι προκλήσεις και να αναζητηθούν ισορροπημένες και αμοιβαία ικανοποιητικές λύσεις.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ, ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι είναι απαραίτητη μια πολιτική συζήτηση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, και ότι τα όργανα αυτά πρέπει να δώσουν τις κατευθύνσεις σχετικά με το στρατηγικό προσανατολισμό των θεματικών προγραμμάτων πριν από την ετήσια διαδικασία του προϋπολογισμού. Συνεπώς, η Επιτροπή προτείνει, προτού χαράξει και εγκρίνει θεματικές στρατηγικές, να αρχίσει τις συζητήσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το πεδίο εφαρμογής, τους στόχους και τις πολιτικές προτεραιότητες κάθε θεματικού προγράμματος, με βάση μία επίσημη ανακοίνωση προς τα θεσμικά όργανα. Κατά τη χάραξη των θεματικών στρατηγικών, η Επιτροπή θα λάβει υπόψη της την πολιτική βούληση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπως αυτή εκφράζεται στα αντίστοιχα συμπεράσματα και ψηφίσματά τους.

Η Επιτροπή θα αναφέρει το συνολικό ποσό της χρηματοδότησης που προβλέπεται για κάθε θεματικό πρόγραμμα στο πλαίσιο των αντίστοιχων μέσων υπό τον τομέα 4 (εξωτερικές δράσεις) των δημοσιονομικών προοπτικών, με βάση ένα πολυετές ενδεικτικό πλαίσιο, που υποβάλλεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο το έτος n-2, πριν από την έναρξη της διαδικασίας του προϋπολογισμού για το έτος n. Αυτό θα διευκολύνει το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να αποφασίσουν σχετικά με τις στρατηγικές επιλογές και προτεραιότητες προτού η Επιτροπή ετοιμάσει το προσχέδιο προϋπολογισμού. Γενικά, η Επιτροπή θα πραγματοποιήσει διαβουλεύσεις με την κοινωνία των πολιτών και, κατά περίπτωση, με τους διεθνείς φορείς πριν καταρτίσει τις προτάσεις που θα υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

4. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

4.1. Προγραμματισμός

Τα θεματικά προγράμματα που αναφέρονται στο προηγούμενο κεφάλαιο παρουσιάζουν εσωτερική συνοχή με την έννοια ότι καθορίζουν τομείς με ευρείς κοινούς παρονομαστές που ανταποκρίνονται στις ειδικές πολιτικές και τους στόχους της Κοινότητας. Συνεπώς, παράλληλα με τον προγραμματισμό των γεωγραφικών πόρων, οι χρηματοδοτικοί πόροι που χορηγούνται σε κάθε θεματικό πρόγραμμα θα προγραμματίζονται με βάση ένα έγγραφο στρατηγικής.

Σύμφωνα με το πεδίο εφαρμογής και τα κριτήρια καθορισμού που περιγράφονται στο κεφάλαιο 3, τα θεματικά προγράμματα δεν πρέπει να υποκαθιστούν αλλά να συμπληρώνουν τις δράσεις των γεωγραφικών προγραμμάτων. Η ειδική προστιθέμενη αξία τους πρέπει επομένως να αναλύεται στις στρατηγικές. Σε περίπτωση που τα θεματικά προγράμματα απαιτούν δράσεις σε τρίτες χώρες, σημαντική πρόκληση αποτελεί η σύνδεση των θεματικών έργων ανά χώρα και των στρατηγικών και προτεραιοτήτων που καθορίζονται στις εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές, όπου υπάρχουν. Οι εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές πρέπει, κατά την εφαρμογή συνδυασμού πολιτικών, να καθορίζουν ποιες είναι οι δυνατότητες να αποκτήσουν τα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα προστιθέμενη αξία¹⁰ με την εφαρμογή θεματικών προγραμμάτων. Οι θεματικές στρατηγικές, με τη σειρά τους, εφόσον οδηγούν σε δράσεις συμπληρωματικές των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων,

¹⁰ Στο πλαίσιο του ΕΜΓΕΣ και του ΜΣΑΟΣ, πρόκειται για τα «Εθνικά και Περιφερειακά Ενδεικτικά Προγράμματα».

πρέπει να αναφέρουν τις χώρες και τις περιοχές που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την επίτευξη των προβλεπόμενων στόχων και θα λαμβάνουν υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές, εφόσον υπάρχουν.

Οι θεματικές στρατηγικές θα καθορίσουν τους στόχους, τα προβλεπόμενα αποτελέσματα, τους δείκτες απόδοσης και τους τομείς προτεραιότητας για τις κοινοτικές παρεμβάσεις, καθώς και τα συμπληρωματικά στοιχεία τους, την προστιθέμενη αξία και τη συνέργεια με δράσεις άλλων διεθνών φορέων. Η Επιτροπή θα εφαρμόσει ένα τυποποιημένο πλαίσιο για τις θεματικές στρατηγικές όμοιο με εκείνο που χρησιμοποιείται για τα έγγραφα στρατηγικής ανά χώρα, καθώς και μια εναρμονισμένη διαδικασία έγκρισης ακολουθώντας τα τρία βασικά στάδια που είναι η σύνταξη, ο έλεγχος της ποιότητας και η τυπική έγκριση.

4.2. Εφαρμογή με τα νέα μέσα των εξωτερικών δράσεων

Τα θεματικά προγράμματα που αναφέρθηκαν προηγουμένως αφορούν το γεωγραφικό πεδίο που καλύπτουν τα τρία μέσα που έχουν συγκεκριμένο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής. Ωστόσο, όσον αφορά το μέσο προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ), δεν απαιτείται κανονικά καμία συμπληρωματική δράση στο πλαίσιο των θεματικών προγραμμάτων, δεδομένου ότι οι προενταξιακές στρατηγικές καλύπτουν ήδη, με τα εθνικά και/ή πολυκρατικά προγράμματα, όλες τις πτυχές του κοινοτικού κεκτημένου (τα 36 κεφάλαια της διαδικασίας διαπραγματεύσεων) καθώς και όλες τις πολιτικές της Κοινότητας, περιλαμβανομένης της συμμετοχής στα κοινοτικά προγράμματα των δικαιούχων χωρών.

Το θεματικό πρόγραμμα για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελεί ειδική περίπτωση, διότι θα εφαρμοστεί μέσω των τριών πολιτικών μέσων και του μέσου σταθερότητας. Το θεματικό πρόγραμμα «Συνεργασία με τις βιομηχανικές χώρες» θα εφαρμοστεί μόνο μέσω του ΜΣΑΟΣ. Όλα τα άλλα θεματικά προγράμματα θα εφαρμοστούν αποκλειστικά μέσω του ευρωπαϊκού μέσου γειτονίας και εταιρικής σχέσης (ΕΜΓΕΣ) και του μέσου συνεργασίας για την ανάπτυξη και οικονομικής συνεργασίας (ΜΣΑΟΣ).

Πρέπει δε να τονιστούν δύο σημεία:

- Η χορήγηση πιστώσεων από τα συνολικά ποσά που συναποφασίστηκαν από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή για τα διάφορα μέσα

Σε καθένα από τα δύο μέσα, το ΜΣΑΟΣ και το ΕΜΓΕΣ, θα χορηγηθεί συνολικό ποσό χρηματοδότησης μετά από διαδικασία συναπόφασης ανάμεσα στα δύο σκέλη του νομοθετικού οργάνου. Αυτό σημαίνει ότι οι οικονομικοί πόροι που διατίθενται στα θεματικά προγράμματα πρέπει να αποδίδονται σαφώς στα δύο μέσα. Οι παγκόσμιες πρωτοβουλίες και τα προγράμματα για την προμήθεια των παγκόσμιων δημόσιων αγαθών θα παρέχονται ωστόσο αποκλειστικά στο ΜΣΑΟΣ.

Για τα θεματικά προγράμματα, τα οποία καλύπτουν διάφορα μέσα, τα κονδύλια θα χορηγούνται, και θα αναφέρονται ειδικά, από τα αντίστοιχα συνολικά ποσά βάσει του πολυετούς ενδεικτικού πλαισίου.

- Η εφαρμογή με βάση τους διάφορους κανονισμούς (ΕΜΓΕΣ, ΜΣΑΟΣ και ΜΠΒ και μέσο σταθερότητας για τα θέματα δημοκρατίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων).

Ο κανονισμός που διέπει τη συνεργασία με μια συγκεκριμένη περιοχή θα διέπει επίσης τις δράσεις στο πλαίσιο θεματικών προγραμμάτων σ' αυτή την περιοχή. Οι δράσεις στους τομείς

των παγκόσμιων δημόσιων αγαθών και των παγκόσμιων πρωτοβουλιών θα διέπονται από το ΜΣΑΟΣ. Οι διατάξεις εφαρμογής που πρότεινε η Επιτροπή στο πλαίσιο του ΕΜΓΕΣ και του ΜΣΑΟΣ είναι σε μεγάλο βαθμό ίδιες ή απόλυτα συμβατές όσον αφορά την εφαρμογή των θεματικών προγραμμάτων.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή αναγνωρίζει τη διαρκή ανάγκη και χρησιμότητα των θεματικών προγραμμάτων στον τομέα της εξωτερικής συνεργασίας. Με την ενοποίηση και τον εξορθολογισμό των θεματικών προγραμμάτων, που θα οδηγήσει στον περιορισμό κατά το ήμισυ περίπου του αριθμού τους, προσπαθεί να διασφαλίσει την αποτελεσματική και αποδοτική εφαρμογή των μελλοντικών προγραμμάτων συνεργασίας σύμφωνα με τις κοινοτικές πολιτικές και προτεραιότητες. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί πλήρως με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στην κατάρτιση των θεματικών προγραμμάτων και θα πραγματοποιήσει διαβουλεύσεις με την κοινωνία των πολιτών.

ANNEX: LESSONS LEARNED FROM EVALUATIONS

The Commission has evaluated most of the thematic regulations under the current Financial Perspectives. Moreover, a significant number of country strategy evaluations have been undertaken in recent years, which throw light upon the link between country programmes and thematic programmes. Certain general findings and lessons to be drawn from these studies need to be taken into account in the concept and definition of future thematic programmes, particularly where they are implemented at country level. On one hand, the evaluations show that thematic programmes have had a positive impact:

- Thematic programmes have proven useful for implementing Community actions in cases when the government of the partner countries blocks them under the geographic programmes, which is notably the case in sensitive areas such as human rights, democracy or support to civil society.
- They have been assessed as useful to initiate actions, often with innovative approaches, with pre-selected partners.
- Actions are often more easily accepted by partner countries when funding is “additional”.
- Thematic programmes have proven useful to intervene in fragile states and difficult partnerships, particularly in supporting programmes implemented by non-state actors.

On the other hand, the thematic programmes and budget lines have demonstrated certain weaknesses. They are currently large in numbers and fragmented. The narrowly defined thematic focus, once determined by legislative act, limits the flexibility to adapt to new needs. The parallel implementation of numerous thematic programmes and the country programme poses managerial challenges and loss of efficiency¹¹. Interventions in third countries funded under thematic programmes create by their nature problems of coherence with country and regional strategies¹². Thematic interventions need to be consistent with the country analysis and should respond or relate to country strategies¹³. Consequently, they should also be part of the complementarity assessment made in the context of country strategies. The substance of thematic programmes should be integrated into the policy dialogue with partner governments.

¹¹ Example: “About fifty budget lines, of which around thirty that function and are regulated differently were mobilised to finance almost 400 identified projects”. Evaluation of the EC Country Strategy for Honduras, February 2004.

¹² Breakdown of the legal bases: if the European initiative for democracy and human rights is excluded, these various thematic regulations concern crisis situations (refugees, humanitarian aid) or post-crisis situations (rehabilitation) within the framework of which actions in favour of human rights are one component of the aid. However, if this falls exactly within the objective of mainstreaming, it is particularly difficult within these circumstances to precisely identify which projects – and which budgets – are implemented in favour of human rights.

¹³ Example: “Secure further coherence between all the EC instruments and budget lines deployed in Bangladesh. ...develop procedures to ensure that...deployment of the budget lines concerned is coherent with the Country Strategy, and pursues country specific objectives. ”. Recommendation 5 of the Evaluation of the EC Country Strategy for Bangladesh, November 2003

Correspondence list of current and future thematic programmes

(The content and substance of thematic programmes may not necessarily correspond exactly to current programmes.)

Heading 4 in 2000 – 2006	Heading 4 in 2007 – 2013
<ul style="list-style-type: none"> ● Democracy and the rule of law and respecting human rights and fundamental freedoms (Reg. No. 975/1999 and 976/1999) 	<p style="margin-left: 20px;">} 1. Democracy and human rights</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Poverty diseases (Reg No. 1568/2003 plus 550/97 on AIDS/HIV) ● Reproductive and sexual health and rights in developing countries (Reg. No. 1567/2003 plus 1484/97 population policies and programmes in developing countries) ● Gender equality in development cooperation (Reg. 806/2004) 	<p style="margin-left: 20px;">} 2. Human and social development</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Integration of environmental dimension in development process (Reg. No. 2493/2000) ● Conservation and sustainable management of tropical forests and other forests in developing countries (Reg. No 2494/2000) ● Some international funding currently included in DG ENV budget ● Intelligent Energy (COOPENER) 	<p style="margin-left: 20px;">} 3. Environment and sustainable management of natural resources</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Decentralised cooperation (Reg. No. 1659/98 plus amendments) ● Co-financing operations with NGOs (Reg. No 1658/1998) 	<p style="margin-left: 20px;">} 4. Civil society and decentralised cooperation</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Food aid policy and food aid management, special operations in support of food security (Reg. No. 1292/1996) 	<p style="margin-left: 20px;">} 5. Food security</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Cooperation and commercial relations between the EU and the industrialised countries (Reg. No. 382/2001) 	<p style="margin-left: 20px;">} 6. Cooperation with industrialised countries</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Rehabilitation and reconstruction operations in developing countries (Reg. No. 2258/1996) ● Aid to up-rooted people in Asia and Latin America (Reg. No. 2130/2001) 	<p style="margin-left: 20px;">} 7. Programmes transferred to geographic programmes (regional programmes)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Assistance to third countries in the area of migration and asylum (Reg. 491/2004) 	<p style="margin-left: 20px;">} 8. Migration and asylum</p>